

Irriterende regels

Het ITS (Radboud Universiteit Nijmegen) heeft in opdracht van het ministerie de regeldruk in het Nederlandse onderwijs onderzocht: welke regels vinden docenten irritant?¹ Het gaat daarbij zowel om landelijke als om lokale regels. In bijgaande tabel worden de antwoorden van v.o.-, mbo-, hbo- en w.o.-docenten samengevat.² In zijn begeleidende brief concludeert het ministerie 'dat docenten niet zozeer geïrriteerd raken door de regels als zodanig. Hun irritatie betreft vooral de wijze van uitvoering van regels (te veel formulieren) en de onduidelijke uitleg van nut en noodzaak van regelgeving.'³ Maar uit het onderzoek blijkt dat in veel gevallen ook het nuttigheidsgehalte van "de regels als zodanig" in twijfel wordt getrokken.

In bijgaande tabel is aangekruist welke regels blijkens het onderzoek irritatie oproepen. Waar de kruisjes onderstreept zijn, betwijfelen respondenten tevens het nut van de desbetreffende regels. Het is goed denkbaar dat ze zich daarbij mede laten leiden door professionele overwegingen: zijn deze regels in het belang van onze leerlingen/studenten? Mogelijkerwijs hebben bij de geënquêteerden de volgende professionele overwegingen meegespeeld:

- 1.1 v.o. en mbo: een hoge norm voor het jaarlijkse aantal contacturen kan tot een onderwijsopzet leiden die niet in het belang van de leerling/student is (bv. ophokuren, te weinig adaptief onderwijs);
- 1.3 mbo en hbo: ondoordachte, te snelle en top-down invoering van onderwijsvernieuwingen (competentiegericht werken, nieuwe leren, individuele leertrajecten, tutoren) kan tot verlaging van de opleidingskwaliteit leiden en kan leerlingen/studenten met disfunctionele regeldruk confronteren;⁴
- 1.4 hbo en w.o.: de sterke nadruk die in visitatie- en accreditatieprocessen gelegd wordt op *accountability* in het licht van de gestelde minimum-kwaliteitseisen, kan afbreuk doen aan het professionele streven naar continue kwaliteitsverbetering;
- 2.1 mbo: een beleid gericht op drempelloze instroom kan ertoe leiden dat er deelnemers worden toegelaten die (nog) niet geschikt zijn voor de opleiding;
- 3.4 mbo, hbo en w.o.: troubles bij het verkrijgen van de nodige onderwijsruimtes en hulpmiddelen (beamer, computer, video, cd) kunnen de onderwijskwaliteit aantasten;
- 4.1 v.o., mbo en hbo: regels betreffende scholing en competenties van docenten (pop, bekwaamheidsdossiers, deskundigheidsbevordering) kunnen docenten de ruimte ontnemen die ze nodig hebben om zelf vorm te geven aan hun professionele ontwikkeling;
- 4.2 w.o.: baanonzekerheid en personeelsverloop onder tijdelijke medewerkers kan hun ontwikkeling tot onderwijs- en onderzoeksprofessional belemmeren.

In zijn brief memoreert minister Plasterk volledigheidshalve:³ 'De onderzoekers geven (...) aan dat waar regels irriteren en niet nuttig worden geacht, de noodzaak bestaat om deze tegen het licht te houden.' In de komende maanden gaat het ministerie met de onderwijssectoren in gesprek om te kijken of de geïventariseerde irritaties daadwerkelijk verminderd kunnen worden.

Wes Holleman
weblog onderwijs 8-10-2008
<http://www.onderwijsethiek.nl>

Bijlage: tabel A

---

¹ Jos van Kuijk et al. (juli 2008), *Beleving van regeldruk in het onderwijs*. Nijmegen: ITS (Radboud Universiteit). URL: <http://www.minocw.nl/documenten/49254a.pdf>.

² Voor de antwoorden van docenten uit het basis- en speciaal onderwijs raadplege men het rapport.

³ <http://www.minocw.nl/documenten/49254.pdf> (6/10/2008).

⁴ Trouwens wel verbazend: dat in een onderzoek naar de regeldruk in het onderwijs geen aandacht wordt besteed aan de toenemende regeldruk die op leerlingen en studenten wordt uitgeoefend! Een mogelijke vervolgopdracht voor het ITS?

Tabel A. Hoe irritant en onnuttig vinden docenten de vigerende regels in het onderwijs?

	vo	mbo	hbo	wo
1. Onderwijsbeleid				
1.1 Regels m.b.t. onderwijstijd (registratie, controle, opvullen tussenuren, vervangen)	xx	xx		
1.2 Regels over toetsing en toetsen/OER (registratie, maken van toetsen, inzage in toetsen, herkansen)		xx		
1.3 Regels bij de invoering en het uitvoeren van onderwijsvernieuwingen (competentiegericht werken, nieuwe leren, individuele leertrajecten, tutoeren)		xx	xx	x
1.4 Regels over de uitvoering van accreditatie/visitatie (gesprekken voeren, administratie, rapportage)			xx	x
2. Leerlingen- of studentenbeleid				
2.1 Regels over het aan moeten nemen van deelnemers/studenten (drempelloze instroom)		xx		
2.2 Regels over registratie van aanwezigheid van deelnemers/studenten (controle, spijbelen)		xx		
2.3 Regels over het verwijderen van leerlingen van school (verwijderde, maar nog niet elders geplaatste leerling in de klas krijgen)	x			
3. Doelmatig werken				
3.1 Regels voor verplichte aanwezigheid bij vergaderingen/cursussen/studiedagen (ook op vrije dagen)	xx	xx		
3.2 Regels/afspraken over frequentie en duur van vergaderingen (veel, lange vergaderingen)	xx	x		
3.3 Regels over het gebruik en toewijzing van werkplekken voor docenten (flexplekken, laptops)		xx	xx	
3.4 Regels over ondersteuning en het verkrijgen van voorzieningen (onderwijsruimtes, beamer, computer, video, cd)		xx	xx	xx
3.5 Regels over de invoering en het gebruik van nieuwe systemen (digitale portfolio's, geautomatiseerde cijfersystemen, applicaties, elektronische leeromgeving)			xx	x
4. Personeels- en taaktoedelingsbeleid				
4.1 Regels voor scholing en competenties van docenten (pop, bekwaamheidsdossiers, deskundigheidsbevordering)	xx	xx	x	
4.2 Regels rond aanstellingen van docenten (tijdelijke aanstelling, verlenging op verlenging)				xx
4.3 Regels over het toekennen van urenvergoeding voor onderwijs en ontwikkel-taken (berekenningswijze, centrale toedeling, betrokkenheid docent)			xx	
4.4 Regels over verplichte registratie uren taakbeleid (normjaartaak)	xx			
4.5 Regels over tijdschrijfsystemen/urenregistratie voor docenten				xx
4.6 Regels over de uitvoering van taken door leraren binnen de lesgevende taken (het overnemen van lessen bij ziekte)	x			
4.7 Regels over de uitvoering van taken door leraren buiten de lesgevende taken (plein- en zaalwacht, schoolkamp)	xx			
4.8 Regels voor de roostering van lessen (pauzes, tussenuren, volle dagen, laat bekend)			xx	
5. Overige				
5.1 Regels rond nt2-trajecten (verkrijgen gemeentelijke toestemming, status deelnemers/studenten, verwachtingen te bereiken niveau)		x		
5.2 Regels over het gewicht van publicaties (hoogte puntentelling, aantal te behalen punten, publicatiedruk)				x
5.3 Regels rond het uitvoeren onderzoek van NWO en de (financiële) afhandeling ervan				x
5.4 Regels rond de besteding en afoming van inverdiende gelden (3e geldstroom)				x

Legenda: xx = zeer irritant voor vele respondenten; x = zeer irritant voor sommige respondenten;

x/xx = zeer irritant en nog onnuttig ook

Bron: Jos van Kuijk et al. (juli 2008), *Beleving van regeldruk in het onderwijs*. Nijmegen: ITS (Radboud Universiteit). URL: <http://www.minocw.nl/documenten/49254a.pdf>.